VILNIUS. Penktadienis 1929 m. Kovo mėn. 15 d. III metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS

Pirmyn!

№ — 6 (37)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS
Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1.
Skrytka Nr. 115.
Red. adr. ul. Antokolska 54a.

EINA DU KARTUS
Į MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai.
Atskiras numeris 20 sk.

Valanda artinasi.

Demokratijos idejos stovejo prie Lietuvos tautinio ir valstybinio atgimimo lopšio, jos lydejo ir pirmuosius musų nepriklausomo gyvenimo metus. Neigti demokratiją reiškia spiaudyti į musų praeitį, žeminti musų ilgametę kovą prieš caro vergiją, prieš spaudos ir laisvo žodžio slopinimą Ekonominiai darbininkų ir valstiečių siekimai — žemes reforma, kova už buvio pagerinimą — ir įsitikinimas, kad patys esame pajegus kurti savo kulturinį ir politinį gyvenimą, dave mums jegos sukurti nepriklausomą valstybę. Jei laudy nebutų buvę to įsitikinimo, nebutų ir nepriklausomos Lietuvos ir „tautos vadai" šiandieną laižytų vokiško, rusiško ar lenkiško okupanto puspades. Fašistiniai nemokšos to nemato, už pinigus pirkti literatai apie tą nekalba. Fašistams liaudis yra tik mulkių burys, o „tautos vadai" — kruvini smurto ir sauvalės didvyriai — viskas. Netenka laukti, kad valstybes lovio peniukšlis Smetona, iždo vagis Voldemeras ir visą jų šaika suprastų, kiek jie kenkia Lietuvos nepriklausomybes idejai įsišaknyti liaudyje. Skriausdami valstiečius ir darbininkus, teroru ir sauvale, fašistai griauna pamatus musų nepriklausomybei, ant kurios Lietuvos liaudis vylėsi galesianti statyti gražų savo ateities rumą. Gyvenimas parode, kad fašistams išsilaikymas valdžioje yra brangesnis, negu gyviausieji Lietuvos interesai. Erke tik nublokšta nustoja siurbusi savo aukos kraują ir fašistiniai parazitai tik nublokšti nebekenks Lietuvai.

Nuversti diktaturą ir tvarkytis demokratiškai yra uždavinys, kurį pats gyvenimas, kas kart greičiau, stato Lietuvos revoliucinei demokratijai. Nusibankrutijusi, išsigimusi diktatura šiaudien tik Lietuvos licitacija ir teroru besilaiko. Krašto upas be jokių dvejonių yra demokratijos puseje Organizacijų pareiga yra veikti. **Ginklas dar šį pavasarį turi prabilti ir pašalinti fašistiškų okupantų vergiją. Geda, kurią jau trečius metus Lietuvos liaudis neša, turi buti fašistų krauju numazgota.** Nualintas ekonomiškai ir pavergtas politiškai kraštas nuvertus diktaturą atsikvėps laisvai ir sukaupęs pajegas išbris iš tos klampynės, kokią sudare fašistų šeimininkavimas ir šių metų nederlius. Tukstančiai badaujančių valstiečių be pagelbos, bado ir šalčio kamuojami, palikti be paramos bedarbiai, suįręs krašto ukis stato prieš busimąją demokratiškąją vyriausybę tokius uždavinius, kuriuos bus galima įveikti tik sukaupus pajėgas ir turint visišką krašto pasitikėjimą Siaučianti sauvale ir teroras demoralizavo valstybės aparatą, teismai liko fašistų įrankiu demokratiniam judėjimui smaugti. Ir šitoj srity kraštas turės susilaukti griežtų permainų. Visose gyvenimo srityse fašistų priterštas brudas teks valyti.

Priešfašistiška kova yra reikalas visų demokratiškai galvojančių žmonių. Kuo didžiausias vieningumas ir jėgų suburimas yra butinas. Bet ne kiekvienas, kas sako viešpatie, viešpatie, įeis į dangaus karalyste, taip lygiai nekiekvienas „demokratas" yra demokratas ir ryžtąsi ar net nori kovoti prieš fašistus. Bereikalo tiketis kovos iš ministerių, be kovos atidavusių savo „portfelius" fašistams. Dviveidžiai judošiai, kaip papečkiai, nepadės demokratijos iškovoti ir nepadės jos įstiprinti. Advokatai, kuriems „bylos" yra svarbesnės, negu visas jų demokratiškumas, bailiai „visuomenės veikėjai" ir panašius „demokratai"

besivadiną sutverimai kovoj už demokratiją yra tik balastas. Tikras demokratijos pajegų šaltinis yra Lietuvos darbininkai ir valstiečiai, jie bendrai su kariais ir padarys fašistų viešpatavimui galą. Ginkluota liaudis nubloks ne tik siaučiančią diktaturą, bet ir apsaugos Lietuvą nuo naujų fašistų ar klerikalų užsimojimų. Priešfašistines organizacijos turi rengtis, nes gal jau visai artimu laiku teks mesti į liaudį šukį: **PRIE GINKLO.**

Į darbą Jaunime!

Nera laisvės be kovos, nėra pergales be pasiryžimo!

Visi laimėjimai gimsta tik iš kovų!

Praužusi visoj Europoj revoliucijų audra, sukrete senosios tvarkos sutrunijusius pamatus.

Subirejo carų, monarchu ir visų „Dievo pateptujų" sostai.

Gime nauji laikai. Valstybes susitvarke demokratiniais pagrindais ir vargdienių žmonių krutinese sužibo laisves žibureliai.

Visi paniekintieji darbo žmones, kurie iki tol aklai vilko sunkų priespaudos ir pavergimo jungą, pasijuto, kad ir jie yra žmones lygus su kitais krašto piliečiais ir laisvai atsiduso.]

Tik musų šventoj Lietuvoj nebuvo lemta darbo žmoneliams pasidžiaugti tų didžių užkariavimu, tų laimejimų vaisiais. Pas mus, trumpam laikui sužibusi laisves ideja tuoj vel užgeso, pakilo tamsus rukas ir krastą apgaube juoda naktis.

Juodoji žandarmerija prisidengusi šventu kryžiumi, mulkina valstietį, darbininką ir darbo jaunimą. O visokie nakties apaštalai ir dvasios prostitutes, išlindę is savo urvų ir apsikarstę patriotizmo ir tėvynes meilės skudurais, smaugia ir persekioja Lietuvos darbo žmones.

Kur tik pažvelgsi, visur tamsumas, skurdas, išnaudojimas, didžiausis dvasinis pavergimas, žmonių teisių paniekinimas. Darbininkų, bežemių ir mažažemių gyvenimas nebepakeliamas. Nedarbas ir vargas didžiausis. Kiekvienam darbininkui badas žiuri į akis. Visur girdisi sunkus dejavimai.

Tai va kokiais vaisiais siandien galima pasigirti iš fašistinių „tautos vadų" malonės!

Tačiau, nežiurint sunkios priespaudos, jau pradeda griuti, liepsnojancios ugnies padegtos, fašistines vergijos sienos, bet su jomis žuva ir dalis kovotojų, kurie tą revoliucinę ugnį neša.

Nejaugi del to ugnis turi užgesti ir kraštas likti vergijoj tūnoti?

Ne! Šimtą kartų ne!

Jaunieji, dabar musų eilė! Mes dabar esame tos šventos ugnies valdilos!

Tat, jaunuoliai, į darbą! Į tą šventą revoliucinį darbą! Stokim visi kaip vienas, pakol musų krutinej plaka nenuilstanti, drąsi kaip liepsnojantis vulkanas, jaunybes širdis!

Atsimindami nužudytus ir kalejimuose supudytus musų draugus — laisves žibintų nešejus—pastatykime savo širdyse jiems paminklus, duokime pažadus, kad jų pradetuosius darbus, jų kovą už laisvę, už išsiliuosavimą iš dvasines ir ekonomines vergijos vesime toliau iki laimejimo!

Socialistinis jaunime!

Gyvenam svarbų momentą, tokį momentą, kada socialistines idejos, nežiurint sunkiausių aplinkybių vis platesnes ir platesnes minias užkariauja.

Todel artinasi neišvengiamas socialistines darbo klases susidurimas su fašistais ir jų pakalikais.

Lai fašistai rykiuoja prieš mus savo burius, lai šaukiasi savo dievų pagalbos, mes stojam su jais, atviron idejinen kovon!

Supuvęs, iš viduramžių ištrauktas, fašizmas, be idejų, be rytojaus, niekuomet neatlaikys sveikos ir tvirtos socialistines darbo klases jėgos!

Kas besutures jaunas jegas, kurios liepsnoja naujomis ugnimis, ska sčiomis idejomis?!

Todel visi kas gyvas į darbą!

Kiekvienas musų šeimos narys, ne vien iš vardo, bet ir savo darbais turi buti socialistas. Kiekvienas iš musų turi veikti organizuojant naujus burius, platinant spauda. Spauda tai lygi kulkosvydžiams, kurie skaido priešininko eiles ir tvirtina musų pozicijas.

Bukime organizuoti ir tvirti, tai jokios pastangos nei iš dešines, nei is kaires nepajegs mus išmušti iš tiesaus kelio!

Neškime savo veliavą aukštai, kad musų obalsiai pasiektų kiekvieną miestelį, sodž ų dvarą, vienkiemį ir suburtų galingus socialistinio jaunimo burius.

Su tvirta viltimi ruoskimes laimeti.

Fašistiniai gaivalai siunta prieš musų pasiryžimą. Jie nori įsmeigti peilį musų judejimui į pat širdį.

Bet tas jiems nepasiseks. Savo pasiryžimu mes kovą laimesim! Ateitis bus musų!

Laisves aušrai įužsvietus, užtekes nauja saule, kuri nudegins fašistinius puvėsius, teršianč us musų kraštą!

Tat, jaunime, į darbą, į tą prakilnų darbą, kuris neša musų tautai šviesų rytojų!

Parodykime pasauliui, kad mes nesame amžini vergai, kad mes mylim laisvę, kad mumise yra pakankamai drąsos ir mokame apsivalyti nuo apnikusių Lietuvą fašistinių parazitų!

Ot. Janulis.

Iš tautininkų — klerikalų kovų arenos.

Kas seke Lietuvos spaudą tam nepaslaptis, kad pastaruoju metu tarp krikščionių demokratų ir tautininkų eina arši ir nenuilstanti kova. Tautininkai pasistenge sugriauti klerikališkają „Ukininkų Sąjungą", katalikiskajį „Vartotojų Koperacijos Centrą", sulikvidavo krikščioniškąją „Pieno perdirbimo bendrovių sąjungą" ir dabar po viso to, pašovę krikščioniškos koperacijos pamatus, savaimi pastate prieš giltines akis Trimakiškajį Centralinį Ukininkų banką. Kadangi visos šitos kademiškos organizacijos Krupavicių, Šmulkščių laikais mito tik valstybės iždo pinigais ir vertesi visokiais ukininkų vekseliais, tai dabar tautininkų parautos katalikiškos organizacijos sunkiu smugiu kerta Lietuvos ukininkams per kuprą, kurių vekselius protestuoja ir veda iš tvarto paskutinę karvę. Katalikiška ir tautiškai kademiška buržuazija savo tarpe pešasi, o iš tos ponų „patiekos" nukenčia suviliotas ukininkas.

Fašistai su Aleksa—ž. u. ministeriu priesaky, sukūre „Ukininkų vienybę", su gausiai apmokamais Bulvičiais kredito instruktoriais priešaky. Nepaslaptis, kad ir šitą organizaciją kada nors raus velniai ir vel suvilioti ukininkai tures nukentėti. Tai mat, kaip ukininkų reikalais žaidžiama.

Bet grįžkime prie temos, Vadinasi tautininkai parove katalikiškas ukininkų organizac jas todel, kad jos pacios savo nieko neturejo, vien iš svetimų žmonių gero mito. Krikščionims demokratams šitas ukininkų organizacijų parovimas daug pakenke ir suarde garsųjį

„trilypį bloką", atskeldamas nuo jo ukininkiją. Kademai, žinoma, nepasiduoda ir šiomis dienomis jau organizuoja naują ukininkų ekonominę organizaciją

Antra kademiskoji saka—„darbo federacija" visai suklužo: liko tik ragai ir nagai. Mat slykščiu klapčiukavimu darbininkų nepavilosi.

Dabar likę vieni kademai, to „trilypio bloko" taip sakant branduolis, stengiasi laikyti sulaužytą frontą ir nori atstatyti padetį. Kademai su savo davatku ir fanatikų armija, žinoma, yra naturalus reiškinys, turjs tamsiuose tikinčiuose gaivaluose tinkamą katalikiškai akcijai dirvą. Taigi sita kademų armija, kurios tuo tarpu is jų niekas negali atimti, vedama jaunųjų kamendorių ir kai kurių klebonų sudaro aktingą ir tvirtą pajegą.

Tautininkai visą laiką stengesi ir šitą kademiškajį pamatą jiems iš po kojų išmušti. Tam tikslui Voldemaras pardave Lietuvą Vatikanui, kad tuo budu atitraukus dalį kunigų ir katalikų nuo kademų, bet kademai nepasiduoda. Mat „katalikiskoji" bažnyčia yra kariaujancioji organizacija: „Viskas arba nieko!" Štai klero obalsis.

Iki šiam laikui kademų skaldymas nelabai vyksta. Į tautininkus persimete kun. Kemešis, Meskauskas (provincijoj) ir dar kai kas. Ju pusej Kauno, is Kalšedorių vyskupai. Tautininkai sukure taip vadinamą „Lietuvos katalikų sąjungą", su laikraščiu „Vienybė" priešaky, žodžiu, tautininkai šį tą jau turi, bet krikščionys demokratai nepasiduoda ir kova verda kas dieną Atydžiam skaitytojui jau atsibodo ginčiai „Ryto" su „L. Aidu", apie tai kas didesni katalikai—tautininkai ar kademai. Bet apart ginčo eina smarki kova, kuri šiandien jau persimete į tamsią, atsilikusią provinciją. Skaitytojai tur but žino, kad „ukininkų vienybei" atstovauja fasistinis valdžios šelpiamas „Musų Rytojus". Šis laikrastis savo pigumu ir policinemis platinimo priemonėmis, pernai turėjo kelias desimtis tukstančiu „skaitytojų". Kademai suprasdami didelę špaudos reikšmę, sucentralizavo savo jėgas ir šįmet paleido į žmones „Musų Laikraštį", Katal. Veik. Centro leidžiamą. Del šitų dviejų laikrasčių pakilo visa audra. Kunigai is k. d. bruka žmonems „Musų Laikraštį", gi kita pusė — „Musų Rytojų". Kaip eina šitoji kova netenka daug kalbeti tik tiek tepasakysime, kad į ja įvele net pradžios mokyklų mokinius. Mat mokytojams įsakyta agituotu už „Musų Rytojų", o kapelionai saukia už „Musų Laikraštį". Šis faktas gerai žinomas kiekvienam neužsimerkusiam žmogui.

Tautininkai remiasi kai kuriais vyskupais. kun. Kemešlu ir kitais „tautiškais klerikalais". Gi krikdemiškieji klerikalai turi atsparos Vatikano pasiuntinio Barteloni asmeny. Juos taipgi palaiko Telšių vyskupas Staugaitis, Vilkaviškio—Reinys ir Panevežio-Paltarokas ir, žinoma, Katal. Veik. Centras Kova eina visu frontu ir eis tol, kol vieni iš priesininkų atsidurs Varniuose ar kur kitur. Kadangi kademams kovoj su tautininkais padeda Romos pasiuntinys Barteloni, tai už jo pečių k. d. jauciasi ne visai blogai. Voldemaras noredamas įtikti Popiežiui atidave jo naudojimui visą Lietuvą, sudaręs skandalingą, pasauly negirdeta, konkordatą. Dabar už to konkordato besislepdami kademai nori visą Lietuva nubielyti ir patį Voldemarą pakeisti Merkiu ar kuo kitu.

Yra žmonių, kurie mano, kad labai gerai jei Voldemaras pešioja krikščionis demokratus ir mano, kad Voldemarui pavyks klerikalus sutriuskinti. Tusčia svajonė! Ne diktatoriams a la Augustinas įveikti prityrusi, organizuota iš Romos diriguojamą Lietuvos klerą. Kleras suraitys Voldemarą tat aišku. Bet aiskus ir kiti du dalykai: viena, kad Romos popiežiai dar kartą, kaip XIV šimtmety mokes apleisti Lietuvą naujos eros ir naujų laikų kryžiuočiais — tą turetų atminti katalikiškasai jaunimas. Gi antras dalykas tai, siems dviejų nesutaikomų rušių klerikalams bekovojant, tenesnaudžia tie, kurie ištikrųjų nenori nei Voldemaro, nei Romos diktaturų.

D.

Kaip fašistiniai „profesoriai" riša socialį klausimą.

(Pradžia 5 n-ry).

Tolimesnes citatos rodo, kad fašistų šulas labai naiviai risa turčių ir proletarų atsiradimo klausimą. Anot jo turčiai neturejo „morales postulatų ir sąžines" o vargsai, „su morale ir sažine besiskaitą, pradejo biednet", taigi atsirado kapitalistai ir darbininkai. Tai mat, kokia profesoriška erudicija ir kaip viskas greit ir gražiai issprendž ama, truksta tik dar pamokslo tokia maž daug tema: — kai, kurie žmonės, kurie nustojo Dievą myleję, jo stebuklams tikeje, Dievas juos už tai nubaude ateme iš jų morales postulatus ir sąžinę ir padare iš jų kapitalistus, turcius, nes yra pasakyta, kad turciui sunku bus įžengti į dangaus karalystę, kaip anam kupranugariui perlysti per adatos skylutę, — k taip sakant Dievas nubaude kapitalistus tuo, kad po mirties pragare pasikepintų, o vargšams, juos be galo myledamas, suteike sąžinę ir visas žemiskas dorybes, kad jiems paruošti vietą krikscioniškame rojuje. Taip atsirado turčiai ir vargsai. Dievo apvaizdos kelių žmogaus protas nesupras, — taip pasakytų storas, riebus, raudonskruostis klebonas, ir naivus žmoneliai verktų nuo gražių klebono žodžių ir neišsemiamos Dievo galybes. Profesoriaus Tamošaičio kapitalistų ir proletarų atsiradimo aiskinimas nieko nesiskiria nuo naivaus parapijos klebono plepalų, skirtumas tik tas, kad pas Izidorių tai nera stereotipinis kunigo pamokslas iš nudevetų frazių. Už šitokį aiškinimą Tamosaičiui nebus dekingi jo ganomi fašistiniai avineliai ir aveles, nes perdaug naivu ir neišmintinga.

Socialistui-marksininkui aisku, kad kapitalizmo pamatus sudaro privati nuosavybe darbo įrankių (mašinų, fabrikų triobesių, žaliavos ir kitų produkcijos reikmenių) ir samdomas žmogaus darbas, kurs turi stebuklingą galią pagaminti *viršvertybes,* kurios savaimi patenka į kapitalisto kišeniu, kaipo pelnas iš darbo, skurdo, bado ir visų dirbančiojo nelaimių. Taip yra tikrenybėje, bet tos tikrenybes fašizmo šulas nesako, nes jis žino, kad taip pasakius jam reiketu prieštarauti fasizmui, arba biauriausio kapitalizmo formos Lietuvoje įgyvendinimui, nes *fasizmas egzistuoja tik tuose kraštuose, kur gyvenama pirmykšte kapitalų privačiose rankose susitaupymo era (lupikavimo kapitalizmas), kur plešrus tautininkas-kapitalistas biauriausiai naudoja samdomą darbą, kad greičiau patapti „be morales postulatų" žmogumi.* Štai fašizmo esme ir štai kodel kunigas Izidorius visai sąmoningai meluoja ir absurdiškai aiškina tokias savokas, kurios šviesesnių kraštų kapitalistams ir ju minčiu reiškejams buržuaziniams ekonomistams butų visai neprimtinos. Profesorius papasakojęs, kokių reikia ypatybių, kad tapti kapitalistu ir biednuoliu, neišlaike profesorisko tono ir pasisake, kad „žmogaus prigimtyje yra viena labai graži ypatybe —„užjausti ir padeti silpnesniam, galingojo skriaudžiamam". Supraskite, mieli katalikai ir fasistai, sias kilnias pareigas pries skriaudžiamuosius darbininkus. Sena, ponui, pasaka! Tukstančius metų tukę Tamošaičio tipo profesoriai, kunigai ir visų rangų aukštesnioji dvasiskija skelbe Kristaus mielaširdystes žodį, bet nieks vargsams nepadejo! Vargšai ir pasiliko vargsais. Pro katalikų bažnyčia praejo šimtmečiai vergijos, baudžiavos, karų, silpnųjų naikinimo, skriaudų, neapsakomo

skurdo, milijonų žmonių isnaudojimo, bet atmainų nebuvo iš Dievo malones ir nera. I dangų šaukiančias skriaudas kunigai ramino dangaus karalystes siulymais. Šiandien kunigas Izidorius Lietuvos darbininkams siulo tą patį. Jis žino kad „užjautimu ir padejimu" silpnųjų naudojimas nebuvo ir nebus pašalintas, bet reikia gi muilinti akis, kad vietoje rodomo dangaus darbininkas nežvilgteretų į pačių Tamošaičių „varga". Lietuvos darbininkams, šuniui metamo kaulo nereikia, jie jo nepriims iš fašistų rankų. Darbininkas kuria pasaulio gerybes ne tam, kad jam kas išmaldą už jas teiktų. Jis gali ir bus kada nors savo kuriamų gerybių šeimininkas.

Tamošaitis apie žmogaus prigimties gražias ypatybes galetų ir nekalbeti. Tukstančiai darbininkų ir jų šeimynų del žiauraus Tamosaicių režimo šiandien vargsta kalejimuose, koncentracijos stovykloje ir ištremime. Tamošaičiai mano, kad jų labdarybes bus mielos darbininkams, viešpataujant aršiausiam smurtui, viešpataujant tokiai santvarkai, kuri tycia duoda ir sudaro sąlygas, kad nuo darbininko galima butu jam tylint nulupti visi kailiai. Su savo labdarybe galite ponai nesigirti. Šių dienų darbininkų klase susijungusi į savo klasės organizacijas neišmaldauja, bet kovoja už savo vietą visuomeneje ir už savo teises.

Toliau kunigas Izidorius kalba apie klasių kovą, kad socializmas esanti abstraktinė doktrina, ir tik kaipo tokia ji turejusi pasisekimo, kad socializmas buvęs mados dalykas, du kartu pakartoja, kad Rusijos socialistų vadai — Petras Struve, Bulgakovas, Berdiajevas ir eilė kitų, esą, socializmą apleidę, ir baigia:

> „Socializmo vadai, pamatę socializmo klaidas, tautai ir valstybei pražutingas, socializmą apleido. Vadų vedamieji (suprask, darbininkai), prie socializmo paliko, nes jie jo klaidų negalejo pamatyti. Vadai labiau vadovaujasi protu, o vedamieji... užsispyrimu".

Kai del „profesoriaus" lementacijos apie socializmo doktriną, tai jis jos neišmano, o del Petro Struves ir kitų jo išvardintų „vadų" galim pasakyti ir patvirtinti ponui Izidoriui, kad tie jo „vadai" niekados ir niekur nebuvo socializmo vadais ir kovotojais už socializmą. P. Struve žinomas liberalas „osvoboždencas". Berdiajevai, Bulgakovai ir kiti jiems tolygus domejosi marksizmo teoriją, dalyvavo teoretiniuose gincluose marsizmo su individualizmu, ir tuo pasibaige jų socializmas. Yra žmonių ir lietuvių tarpe, kurie kadaise vadino save socialistais, bet šitas tų žmonių socialistais pavadinimas turi savo pagrindą anų laikų Rusijos ir Lietuvos apystovose, kada visoki opozicionieriai ieskojo budų politiniam carų režimui ir absoliutizmui sugriauti. Jie darbininkuose mate tą jegą, kuri tam absoliutizmui gali padaryti galą, todel daugelis vadino save socialistais, bet darbininkoms, kaipo klasei niekados nepadejo kovoti už socializmo įgyvendinimą. Taip galvojantiejį lindo ir plakesi prie socialistų.

Tamošaitis kalbedamas apie socializmo vadus ne puses žodžio nepasake apie Plechanovą, Akselrodą ir kitus, tikrus socializmo vadus, — mat, jis ieškojo tik argumentų prieš socializmą, ir todel suminejo tik tuos, kurie nieko bendro su socializmu neturejo.

Tamošaitis norėtų, kad darbininkai eitų paskui jo issekusi protą, ir todel sako, kad darbininkai vadovaujasi „...užsispyrimu". Mes suprantame, kodel kunigas Izidorius pries žodi „užsispyrimas" paliko tuščią vietą ir koks žodis toje tusčioje, daugtaskiu pažymetoje vietoje turejo apibudinti darbininkų užsispyrimą. Tą žodį mes darbininkų vardu gražiname paciam kunigui Izidoriui.

O del socialistų skelbiamos klasių kovos turime pasakyti, kad klasių kovos iš šių dienų visuomenes gyvenimo joki Izidoriai neišbrauks. Į klases susiskaldžiusioje visuomeneje yra ir bus klasių kova, ir kiekvienos visuomenes istorija yra jos klasių kovų istorija,— tai yra neužginčyjama ir nesugriaunama socializmo ir marksizmo teze. Lietuviskas fašizmas remiasi Lietuvos buržuazija, įtraukusią naivius leitenantus ir neolituanus į sąmokslą, kad išgelbetų savo dvarus ir savo pelnus, padare gruodžio 17 d. perversmą. Lietuvos buržuazija vardan savo klasinių interesų nugalejo Lietuvos proletarus ir ukininkus, sukure diktaturą, is kurios dabar naudojasi iki soties. Buržuazijos puseje tautiškumo skraiste prisidengęs, prieš visą Lietuvos liaudį atsistojęs Tamošaitis, ir begindamas buržuazijos ir turčių klasinius reikalus, spiaudosi vulgariniais, teisybę iškraipančiais straipsniais, kuriais Izidorius ir savo reikalą apgina. Klasių kova yra ryškiausias šių dienų visuomenes požymis, tą kovą panaikins socializmas, nes jis išbrauks is gyvenimo visuomenes klases šių laikų prasme, ir pirmon galvon išbrauks kapitalistus ir naudotojus.

Mums sudaro didelio malonumo tos straipsnio vietos, kur Izidorius puola Vokietijos socialdemokratiją, kam ji 1919 metais laimejo rinkimus į Vokietijos steigiamąjį seimą, kam ji neįgyvendino socializmo, džiaugiasi, kad Rusijoj socialistus nugalėjo komunistai, kurie savu žaru „neįgyvendino tikrojo marksizmo" (o, šventas profesoriaus naivumas: pas jį marksizmas galima įgyvendinti, kaipo visuomenine santvarkos forma; reiketų profesoriams bent terminologija žinoti ir suprasti, nes šiaip iseina visai tumiškai) ir daro griežtą isvada, kad „socializmas nei teoretiskai, nei praktiškai neistenge išspręsti „socialines problemos" ir todel „socializmas turi iš gyvenimo pasitraukti, jis turi mirti. Jis jau miršta, jis jau agonijoje. Jis nebepajegia su tikruma kovoti, negarbingai miršta. Jis visai baigia byreti". Arba „iš moksliškojo Markso socializmo beveik nieko nebepaliko", „jo jau nebera".

Toliau kunigas Izidorius mini Maksą Adlerį, žurnalą „Kampf", „Glocke", sumini jaunųjų socialistų organą „Jungsocialistische Blaetter", duoda visą eilę pavardžių ir pasisakęs dar kartą, kad socializmas ir marksizmas suskilęs, patetiškai pareiškia: „Marksas šiandieną jau nebegali socialistų *suvienyti*. Gresia pavojus proletariatui suskilti, šiandien socialistai ir komunistai remiasi Marksu, kad ir tarp savęs baisiausiai piaunasi", — štai kiek daug prikalbeta ant Izidoriaus palaiduoto socializmo ir marksizmo kapo!

Tamošaičiui, kaipo fašizmo ir smurto šalininkui, baisiai įstrigo Vokietijos ir Austrijos socialdemokratija, kodel ji nebuvo taip silpna, nepasidave nugalima ir neleido savo laiku grįžti į sostą Habsburgams ir Vilhelmams, kodel siandien Vokietijos, Austrijos socialdemokratijos vadovaujami darbininkai organizuotu kumščiu suduoda per pakaušį įvairiems „stalhelmeriams" ir neduoda jiems Vokietijoje įgyvendinti fašizmo diktaturos. Liudendorfo cebatlaižiai Tamosaičiai su Lietuvos tautininkų stabu ir fasizmo penlukšlais studentais neolituanikais tuomet greta Liudendorfų, Tirpicų ir kitų buvusių musų krašto okupantų ir bermontininkų, kainavusių musų kariuomenei šimtus gyvasčių, galetų musiškoje Lietuvoje, kuotvirčiausiai, ramiausiai jaustis ir kruvinais pretorionu žygiais rašyti musų krašto istoriją desimtmeciais. Nelemtoji socialdemokratija! Jei ne ji, kaip gera ir ramu butų fasistams. Arba, kaip džiaugiasi Tamošaicių sirdis, kad Rusijoj įsigalejo raudonieji fašistai-komunistai, kai po komunistų žygių, ten, kur socialistai is tikrųjų buvo silpnesni, pavyzdžiui, Vengrijoj, Bulgarijoj, Italijoj sedi įsigyvenę fašistai, o ten, kur stipri socialdemokratija, ten Europos centre, visur fašistų viltys dyla kaip menulis. Štai kodel Tamošaitis palaidojo socializmą, o ypač socialdemokratiją. Iš mokslinio Markso socializmo esą be-

veik nieko nebepaliko, arba „jo jau nebera", „Marksas šiandien jau nebegali suvienyti socialistu, — džiugauja Tamosaitis.

Davatkoms, klebonams ir Tamosaičio rušies profesoriams Markso mokslo niekados ir nebuvo, tai kaip čia įtikinsi juos, kas tas mokslas, yra buvo ir bus. Arba ką gali pasakyti apie toki galvojimą, kad Marksas šiandien jau nebegali suvienyti socialistų. Mes marksistai socialistai niekados nesivaizdinome, kad tikrasai mokslas turi butinai remtis vien tik asmenimis. Tikrasis mokslas nera sustingusi dogma. Mokslas yra ne kas kitas, kaip stebejimų ir bandymų patikrinta išvada. Visuomene yra gyvas, besikeičias dalykas, todel ir visuomenes mokslas marksizmu vadinamas gali ir turi kai kur keistis, nors marksizmo metodai visuomenes reiškiniams tirti ir jiems suprasti iki siai dienai yra vieni tikriausių ir nepamainomi, nors buržuazijos šalininkai, ne koki Kauno Tamošiaičiai, ne kartą bande griauti Markso nustatytą teoriją, bet skaudžiai atkando dantį. Teologų mokslas remiasi šventųjų kliedejimais, pasakomis, stebuklais, bažnyčios „autoritetu" tusčia frazeologija ir sudaro negyvą dogmą. Todel Karolio Markso mokslo gyvo, tobulejančio ir besivystančio negalima lyginti su neklaidingųjų popiežių enciklikomis. Mes marksininkai-socialistai imame gyvenima, jo veiksnius ir tiriame jį besivystantį, bet ne stagnacijoje. Tas Markso nustatytas metodas yra teisingas ir tikras, ir ne jums sustingusių dogmų vergams tvirtinti esą Markso mokslo jau nebera! Šiandien kunigai su suvo sustingusiomis pasaulio ir žmogaus atsiradimo dogmomis įsigrudo į kampą, iš kurio jiems nebera išeities.

Važiuodamas į pabaigą profesorius kartojasi, kaip mažas vaikas, verkia del samdomų darbininkų vargo ir kleboniškai prisimena, kad tas nenaudelis „kapitalas, kaip ta tarnaite, kuri kas rytas eina į prekyvietę kiaušinių ir sviesto pirkti, eina į rinką ir ten perka darbininko darbą". Kaip mokslingai ir rimtai pasakyta! Ir koks nedorelis tas Tamošaičio kapitalas, kuris pasamdęs jam tarnaitę, siuncia ją, supraskite, kas rytas, pirkti ponui Tamošaičiui labai skanių, kleboniškam skoniui tinkamų dalykų. Tamosaitis įsibegejęs į romantišką nuotaiką taip gailisi darbininkų, kad iš jo „išskaudejusios" krutinės išsiveržia štai koki žodžiai: „štai šis darbininko nusižeminimas, štai šis jo sulyginimas su preke kelia ir kels didžiausį pasipiktinimą (o viespatię, kaip gi cenzorius pražiopsojo tokį perlą), didžiausią reakciją tiek darbininko žmoniskosios pusės gelmese, tiek kiekviename žmoguje, kurs dar nera nustojęs žmoniškai mąstyti ir jausti. Ši sociališka neteisybe ir žmonių preke vertimas turi buti kuogreičiausia aitaisytą".

Po šitoklo patoso mes turetume padaryti išvada, kad Tamošaitis savo tarnaitę taip sutvarke, kad ji jam jau nebeperkama preke, bet, sakysim, kad ji jam visai lygi, sakysim, kad tarp judviejų įvyko liberalizmas, kuris tures butinai pagimdyti naują kapitalizmą. Taigi mums baisiai rupi, ar neatsirado pirmosios, tarnaites vietoje kita tarnaite — preke, kuri uoliai laksto į Kauno rinką kunigeliui kiaušinių pirkti. Anot profesoriaus Tamosaicio išeltų, kad kapitalizmas neturi nei pradžios, nei galo, mat vieton vienos tarnaites atsirado k ta tarnaite.

Dovanok, skaitytojau. Bet Tomašaitis visai rimtai sako, kad aukščiau pacituota „sociališka neteisybe" turi buti tuojau atitaisyta Mes turime pagrindo laukti, kad Tamošaitis įtikins Smetoną, Voldemarą, Plechavičių ir Ko. ir ko gero panaikins Lietuvoje darbininką—prekę, t. y. samdomą darbą, šito panaikinimo paseka tures buti kapitalizmo žlugimas Lietuvoje ir įgyvendinimas... iš tikrųjų, ką gi po šito fašistai su Tamošaičiu priešaky įgyvendins Lietuvoje?! Baisu pasakyti, kad socializmą, baisu pagalvoti! Bet socializmo, pagal Tamosaičio, nėra, jis senai subankrutijo, bet ir samdomo darbo nėra — darbininkas preke išnyko is Lietuvos?! Musų stambieji ukininkai, pavyzdžiui, kad ir Bajorų sąjungos žmones pasiliks be samdinių savo apkarpytuose dvarų centruose, degtukų fabrikantas Finkelšteinas, Vailokaičio buvusis Šmito fabrikas, bravorai ir kitos įmones, kas gi su jomis? Po velnių, tai, tur but, nauja fasizmo tvarka, kurioj darbo prekes nera, bet ponai dvarininkai ir fabrikantai apsisegstę Gediminais, pavalgę ir apsirėdę vis tiek gyvena.

Atsiprašau, prof. Tamošaitis tik šiaip sau pagalvojo apie savo tarnaitę, kurią jis, be abejojimo, myli ir gailisi ir tik del jos vienos jis taip greit panaikino „socialę neteisybę darbininką-prekę" ir iš tikrųjų, kaip jis pats toliau pasisako, dalykas visai aiškus, po tos sunkios operacijos Lietuvoje tures buti taip kaip yra Amerikoje, kur darbininkai sveiki, tvirti, darbštus, są-

---

TĖVYNĖS DIRVONUOSE.

I.

Jonas Petraitis gavęs savo draugo Arvydo pakvietimą atostogas praleisti sodžiuje, išsiruošė kelionen ir už keletos valandų buvo jau aplužusioj provincijos geležinkelio stoty. Is stoties draugai įsedę į minkštą fajetoną, tratejo duobetu Lietuvos vieškeliu į dvarą. Pora Arvydo tėvo sirmukų, net visai neraginami važiko-vaikezo, sutartine risčia skubejo į namus, galvodami apie lovį ir skanias avižas.

Aštuoniolika kilometrų vieškelio, su issidriekusiais pakraščiais dailiais peisažais, bežiurint prabego ir pagaliau pravažiavus vienodai apkarpytų liepų, žvyruotą aleją, fajetonas apsistojo prie aptrušusio, gotų stiliaus, dviejų aukstų muro namo.

Šviečius pasitiko Arvydo tevas, motina, sesuo, tarnas ir pora tarnaičių. Linksmai pasisveikinę visi suejo į vidų.

Dvaro rumas nors iš oro atrodo kiek apsinešiojęs, bet viduje gana švariai įrengtas. Vienuolika kambarių apstatyti puikiais baldais. Sienos išmuštos šilkinem abetėm ir apkabinėtos brangiais paveikslais; visur ąžuolinio parketo, vaskuotos grindys, persų kilimais išklotos. Toje vienuolikoje kambarių gyvena šeimyna iš keturių asmenų. Likusieji to rumo trys kambariai apačioj atskirti, tarnaitems ir tarnams—viengungiams, kurių tuo laiku Jonas priskaite is viso šešis. Antrojo aukšto kambariai įrengti svečių nakvynei.

Nors gyvenime tų keturių ir tų sesių rūmų gyventojų skirtumas labai didelis, bet jų veiduose susirupinimo lyg ir nematyti — ir vieni ir kiti maloniai šypsosi, matomai, gyvenimu patenkinti.

Kiek toleliau nuo dvaro rumo kumietynas. Čia gyvenimas jau daug kuo skiriasi. Kiekvieno kumiečio šeimynai paskirtas mažas kambarelis. Medinės, žiurkių išlandžiotos sienos, išpuvę palanges, per kurias naktybalda vejas spraudžiasi su savo muzika, apdainuodamas vargdienio dalią. Vietoj ąžuolinio parketo-pluktinis molio laitas, po kurį, išsirausę paloviuose urvus, išpuslos akis rupužės vakarais ropinėja. Kambario baldai — iš lentų sukaltas stalas, pora suolų, dvi sukrypusios medines lovos ir pora kraselių. Kumiecio seimynai iš penkių narių, tas kambarys, jeigu jį taip butų galima pavadinti, atstoja ir virtuvę, ir valgomajį, ir miegamajį ir kitus darbininko šeimynai reikalingus kambarius. Ir tokiu gyvenimu matyt jie patenkinti.

žiningi, patys gali tapti kapitalistais". Tai mat kame visas dalykas! Užburtas ratas: darbininkas-kapitalistas, kapitalistas-darbininkas. Štai kame „socialio klausimo esmė"! Bet toliau štai kas pasakyta:

„Darbininkas (suprask, Amerikoje) nekeikia tos šalies, tos valstybes, kurioj jis gyvena ir dirba, *nekelia prieš tos valstybes, kurioj jis gali patapti kapitalistu, vyriausybę jokios revoliucijos"* (visur mano pabraktą).

Šitoje paskutinėje ištraukoje visa Tamošaičio profesoriškos gudrybes esme. Po ilgų nasamonių kartojimo pasake, kas sių dienų Lietuvos fašistams daugiausta rupi. Toliau Tamošaitis mini Anglijos, Vokietijos, Italijos vyriausybių ir kapitalistų rolę, sprendžiant darbo ir kapitalo santykius, paprastus kiekvienam tu krastų pirmos klasės mokiniui žinomus dalykus ir baigia savo „socialio klausimo" studiją tuomi, kad ir Lietuvoje „pramones darbininkai nelietuviško gaivalo yra suagituoti" pries valstybę ir vyriausybę. Darbininkų nusistatymas pries valstybę ir vyriausybę bus galima panaikinti tinkamiau išsprendus socialį klausimą", sako Tamošaitis ir baigdamas priplėpa nebutų dalykų, kad „darbininkas pilnateisis pilietis kaip *sociališkai* lygiai pastatytas su kitas piliečiais, žmogus, supras, kad jis dirba savo tevynei". Iš cionai patiektų kai kuriu Tamosaičio rašinio ištraukų bus visai aišku, kam jis pludo socializmą, socialistus, marksizmą, žadejo panaikinti samdomą darbininką, darbininką-prekę, pagaliau, nusileidęs nuo dausų, nutupė, ka p vabalas ir pasisake, kad jam visai nerupi darbininko-prekes panaikinimas, tik rupi, *kad darbininkai neitų prieš dabartinę fašistinę vyriausybę*. Tuo tikslu Izidorius metę įtarimą darbininkams, kad jie nemyli savo tevynes, ir pataria ne ką kitą, kaip kapitalizmą, bet taip sušvelnintą dalyką, kad darbininkų masės butų patenkintos fasizmu, Štai kas rupi ir rupėjo Tamošaičiui.

* * *

Iš sių pastabų aisku ko siekia „profesorius". Mes nenorim įtikineti Izidorių ir jo pasekejus. Mes gerai žinom, kad kapitalo ideologus ir jo bernus išginkluosime tuomet kai bus pažabotas pats kapitalizmas, kaipo ukio sistema. Tat įvyks kai sugebesime iškovoti ir gyvenimam įkunyti demokratinę musų krasto santvarką. Tamošaičio svarbiausis tikslas suklaidinti musų skaitančiąją visuomenę: darbininkus, ukininkus, jaunimą ir inteligentiją, išstumti iš po jų kojų idejinę socializmo ir tuo paciu demokratijos bazę ir sudarkius jų sąvokas, sudemoralizuoti pavojingus fašizmo eral žmones. Tatai jis daro frazių ir tuščių žodžių varstymo pagalba. Štai vyriausis Tamošaičio tikslas, bet tuo šiupiniu Tamosaičiai te seria fašizmo tvartuose laikomus, valstybes iždo lešomis serimus peniukslus, gi visomene turi žinoti kas ją apgaudineja, kas jai per akis meluoja ir kaip meluoja.

Šisai ir buvo sio rašinio tikslas.

V. Butautas,

Ką žada darbo klasei šie metai.

Visų despotiskai valdomų kraštų buržuazija yra tos nuomones, kad geriausia ir lengviausia darbo žmones jodyti, kai žmonems pirmoj eilej stovi pilvo klausimas. O girdi, sako, duok tik darbininkui sociai pavalgyti, tai jis bematant ir apie laisvę prades galvoti.

Musų apsiniaukusioj Lietuvoj, viespataujant prie spaudai ir dideliam skurdui, darbininko visas demesis, visas rupestis nukreiptas į kasdienines duonos kąsnį. Jam nera kada pakelti akių ir pažiūreti kas toliau dedasi, į jo galvą nelenda mintys apie kitų kraštų darbininkų judėjimą ir užkariavimus.

Šitokių sąlygų deka, musų kraste ir pragaistingieji fašistai laisvai sau šeimininkauja ir gobšieji darb daviai mus skaudžiai plaka. O mes tik tiek ir darom, kad apie savo vargus pasiaimanuojam žmonai ir alkaniems savo vaikams, visai negalvodami ir neieskodami kelių, kaip iš tų vargų išbristi.

Čia as noriu patiekti skaitytojams žiupsnelį mincių seno socialistų vado *K. Kautskio*, kaip jis žiuri į darbo klases ateiti, sąrysy su busimais Anglijos rinkimais į parlamentą.

„Kokiais nelauktinumais mus šie metai apdovanotų — sako K. Kautskis — mes vargu bau apsiriksime jeigu skaitysime svarbiausiu įvykiu, sių metų rinkimus į Anglijos parlamentą. Jau dabar galima itikimai nusakyti, kad tie rinkimai atnes Darbo Partijai žymų prieauglį mandatų. Daugiau ką nors, esant savotiško charakterio Anglijos parlamento rinkimų įstatymui, pa-

---

II.

„Pavyzdingam" ukiui paliktame, neisparceliuotame dvare pavasaris, pabaiga sejos.

Saulutei tekant, vyresnysis darbininkas išsiveda visus vyrus, su arkliais, plugais, akečiomis, drapakais vežimais, į laukus. Čia vieni aria, kiti seja, treti akeja — visas laukas juda tarytum gyvas. Gerokai patekejus saulei, nuo dvaro atžingsniuoja puksnodamas storas užveizda su savo nepailstancia prietelka—lazda. Darbininkai jau ištolo pamatę užveizdą, nelaukdami kolei toji „prietelka" prades raginti, sujunda dirbti, retkarčiais nusibraukdami rankove nuo kaktos prakaitą.

— „Greičiau, greičiau vyrai!"—ragina užveizda, apeidamas visus darbininkus, pasiremsciuodamas lazda taktan.

Baigiasi pirmasis paingimas. Moteris ir vaikai atneše artojams pusryčius. Ir kiekvienas iš jų atsisedęs ant ežios, godžiai srebia is puodynes bulvienę, arba miežinių miltų zacirką, užsikąsdamas duonute.

Po pusryčių eina vel skubus, užveizdos raginamas, darbas. Bet stai suskambino talakonas ir visi kaip užburti sustojo kur katras dirbo. Reiškia, pietų laikas. Pietums dvi valandos. Iskinkę arklius visi skuba namo alkį nuraminti ir bent keilas minutes saldaus miego įtraukti. Tos dvi valandos akies mirksniu prabega ir vel talakonas skamba, vel lazda raginamas darbas iki saulei nusileidžiant.

Vakare, sugrįžę darbininkai iš lauko, plugus, akečias pakinktus ir kitus ukio padargus sukrauna į daržinę, arklius perduoda šeriko žinion.

Parejęs darbininkas į savo lindynę, vel srebia tokia pat bulvienę užsikąsdamas duona. Po vakarienei, vos suspejęs nusiauti nagines, krinta į sukrypusią, siaudų prikreiktą, lovą iki aušros. O per išpuvusias palanges, naktybalda vejas dainuoja savo giesme apie darbininko vargus, apie jo liudną dalią...

Tuo tarpu dvaro rumų gyvenimas eina kitaip. Ten beveik kasdien svečiai. Skanus valgiai, brangus gerimai stalų neapleidžia. Rojalis per ištisas dienas skamba tik kada, nekada nutildamas. Linksmios dainos, smagios kalbos kiekvieną dieną lydi. Menas, muzika, aukstoji kultura, retai kada nuslinksta nuo jų lupų, jei bent tik seniai kai kada sutrukdo nukreipdami kalbas į automobilius, į anglų gryno kraujo arklius greitakojus, į kurortus arba į medicinos sritį, apgailestaudami, kad gydytojams negalima galvų nukapoti už tai, kad tie šarlatanai suriję didžiausias kruvas pinigų, nesugeba išgydyti skilvio slogos, iso, ar podagros, Šiaip jau visi yra tos nuomones, kad labai ne-

sakyti iš anksto negalima, nes tas įstatymas paverčia rinkimus savo rusies azarto lošimu. Tačiau ne išimtis ir net visai galimas daiktas, kad rinkimų laimejimas pasirodys gana žymus ir padarys galimu sudarymą darbininkų valdžios, kuri tures daug tvirtesnį pamatą negu pirmiau. Tai butų milžiniskos reikšmes įvykis ne tik Anglijai, ne tik tarptautiniam socializmui, bet ir visam pasauliui.

„Savaime suprantama, naujoji darbininkų valdžia negales daryti stebuklų ir vienu užsimojimu įrengti žemej rojų. Bet savo ruožu ji tures stengtis pakreipti Anglijos vidaus ir užsienio politikos kursą naujoj linkmej, visai priešingoj dabartiniam.

„Visas svarumas valdžios, milžiniskos pasauly imperijos Didžiosiosios Britanijos, tarnaujantis dabartiniu laiku stambiųjų eksploatatorių interesams bus pastatytas tarnauti darbo klasei ne tik pravedimui socialių reformų, bet ir paramai viso pasaulio demokratinio-priešfasistinio ir priesimperialistinio sąjudžio, kaip lygiai sustiprinimui judėjimo taikos naudai. Vieton to, kad aikvoti tautų ekonomines jegas pragaištingam ginklavimuisi ir tuo didinti karo pavojų, darbininkų valdžia energiškame nusiginklavime gales semti priemones plačioms socialems reformoms ir savo pavyzdžiu privers ir kitas demokratiniai valdančias tautas eiti tuo keliu. Tarptautine atmosfera dabar pritvinkusi karo pavojų, žymiai atslugs.

„Jeigu busimoji Anglijos darbininkų valdžia tures savo rankose pakankamai jegų ir laiko veikimui sia kryptimi, tai iš čia issivystis ir kitos laimingos pasekos.

„Šiandien Socialistinio Darbininkų Internacionalo kune yra atviros dvi skaudžios žaizdos: jame nera proletariato atstovų iš dviejų didžiulių valstybių — Š. Amerikos ir Rusijos.

„Priežastys, del kurių tie ir kiti stovi nuosaliai nuo musų Internacionalo yra visai skirtingos. Amerikos darbininkai tai visų geriausiai aprupinti pasauly. Susivienįję į darbininkų partiją jie labai daug galetų padaryti savo išsiliuosavimui. Bet tas klausimas, jų, kol kas dar neinteresuoja. Rusijos darbininkas įeina skaičiun visublogiausiai pastatytų darbininkų pasauly. Jis mažai galvoja, mažai supranta ir dirba darbą visiškai atsilikusiose sąlygose. Ir nežiurint to, prieš jį buvo pastatytas uždavinys — tuojau, vienu smugiu pertvarkyti visuomenę ir pastatyti ją daug aukščiau kapitalistines santvarkos.

„Megindamas isspręsti sį, dabartinese sąlygose neišsprendžiamą, uždavinį jis tik bereikalingai aikvoja savo asmens jegas ir kurybines jegas savo krašto.

„Kaip bebutų šiuo metu skirtingi veikimo metodai ir psichologija tarp Rusijos ir Amerikos darbininkų masių, tos mases vienok sutampa tame, kad vienodai nesutinka su idejomis ir praktika Socialistinio Darbininkų Internacionalo.

„Labai svarbu yra, Amerikos ir Rusijos darbininkus įtraukti į musų Internacronalą. Bet to pasiekti negalima kokiais nors taktikos keliais, ar organizaciniu mtrumu. Tam reikia Amerikos ir Rusijos darbininkus įtikinti, kad musų idejos ir musų metodai yra tikriausi.

„Vienok tatai pasiekti teoretiniais aiškinimais ne galima. Ir Amerika ir Rusija šiandien sudaro skirtingus pasaulius. Ir ten ir čia darbininkai beveik nieko nežino apie likusį pasaulį ir turi apie jį tokį fantastinį supratimą, kaip, kad europiečiai šimtas metų atgal turejo apie Japoniją ir Kinus. Bet praktiški veiksniai toj linkmej kur kas daugiau reikstų negu bet kokie teoretiniai įrodymai. Ypatingai praktiški veiksniai tokioj šaly kaip Anglija. Jie visur ir visame apie save liudis ir negales jų pražiureti amerikiečiai, kaip lygiai negalima bus jų paslepti nuo rusų.

„Tuo budu, Anglijos darbininkų valdžia, jeigu jai pavyks issilaikyti, ne tik salins vienus po kitų skaudulius savo krašte, laužsdama politinę ir ekonominę monopoliją kapitalistinių eksploatatorių ir vis siaurindama eksploatacijos užsimojimus, bet ir daug pades pasaulio taikos pergalei. Be to, pasekmingais savo žygiais įtikins Amerikos ir Rusijos darbininkus teisingume savo metodų, metodų socialdemokratijos, priduodant tuo pačiu Socialistiniam Darbininkų Internacionalui naujas jegas, kurios padarys jį nenugalimu.

„Suprantama visa tai reikalauja laiko. Ne per vienus metus gali visa tai įvykti. Tačiau pilnai galima ir net įtikima, kad butent 1929 metams lemta bus atžymeti tą socialistinio judejimo eros pirmyneigą, kuris gales baigt's tik socialistinej visuomenes santvarkoj.

„Štai kodel džiuginančiomis viltimis mes galime sutikti siuos metus".

Mes Lietuvos darbininkai, deja, tokiomis viltimis

---

protingai elgėsi visos buvusios valdžios, išgriovusios Lietuvos dvarus, atiduodamos kumiečiams, tuos šviesos ir krašto kulturos nesejus. — Juk tie vergai, nebematydami lazdos ir nebegirdedami talakono vis viena ant gautųjų sklypų badu pastips,—patvirtina visi vienu balsu.

Po dienos nuovargio, rumų gyventojai ir svečiai, apie pusiaunaktį, vyniojasi į gražias, minkstai išklotas, baltutem drobulem patiestas lovas ir saldžiai sapnuoja iki ateinančios dienos priešpiečių.

Ir taip diena po dienai slenka pavyzdingojo dvaro gyvenimas nešdamas vieniems turtus, įvairias pramogas ir nuo persivalgymo net skilvio slogas. O kitiems sunkų darbą, tą pačią bulvienę su gabaliuku duonos ir sukrypusioj, šiaudų prikreiktoj, lovoj nakvynę.

Sunkaus nuliudimo prislegtas Jonas įženge į paskirtą jam kambarį ir lyg stabo ištiktas sustojo: palei lova gulejo issitiesęs rainis — tigras ir atvertais nasrais rodesi pasirosęs svetį—nebuvelį praryti. Tigras įbede į jį savo stiklines, pilnas neapykantos, akis. Žverio snerplės dar labiau susiraukė, o negyvos jo akys krauju pasriuvo, tarytum gatavos buvo atkeršinti žmogui — žemės karaliui, ne tik už tai, kad jis laisvus miško žveris novija, bet ir už tai, kad jis savo brolius, tokius pat žmones, yra pavergęs.

Suspinge Jono ausyse ir pasigirdo žodžiai: „Greičiau, greičiau iš šio gyvatyno, iš sios užsilikusios pavyzdingos vergijos ir zmonių išnaudojimo peklos"!..

Ant rytojaus. Jonas atsisveikinęs su savo „draugu" Arvydu ir šeimininkais, špruko į didmiestį.

III.

Kaledų švenčių metu aplanke Jonas savo gimtąjį kaimelį. Jaukia nuotaika ir pakilusiu upu jis lydejo akimis pažįstamas sukrypusias kaimo bakužes, su išmargintom langinem ir šerma aptrauktais keturkampiais stiklais. Sniego pusnys, aukščiau statinių tvorų supustytos, rodesi jam pažįstamas taip artimos, malonios.

Apsidžiaugęs ir pasivaišinęs su namiskiais, Jonas nuejo aplankyti kaimynystej gyvenančią mažažemę našlę, su trimis jaunais sunaičiais, kurie yra jo geriausi kūdikystės draugai.

Sena, be kamino, apvalų sienojų našles grįčia, su mažais į kiemą iskirstais langeliais. Praejus apsuktu kiemu, priešais šulinį, aukštas slenkstis veda į gana plačią priemenę. Iš priemenes, po kairei, gerai pažį-

dar negalime pasidžiaugti. Mes ne tik neturime parlamento, bet mums krito sunki dalia — prislėge mus biaurus kapitalizmo ramstys—fašizmas.

Šiandien mes esame išblaskyti, pavergti. Musų organizacijos išgriautos. Mums priesaky stovi atkakli kova su įsivyriausia diktatura už savo žmoniskas teises. Vienok nežiurint į visapusiskus persekiojimus, mes neprivalom rankų nuleisti. Tik kuodaugiasia pasiryžimo ir istvermes kovoj ir pergale butinai bus musų. Visas jegas turime sukaupti tam, kad pasiliuosuoti is vergijos ir nors kiek prisiartinti savo padetimi kulturingųjų, demokratinių krastų darbininkijai.

Demokratinių krastų draugai mums rodo pavyzdį ir kviecia mus. Taigi eikime jų keliais.

Socialdemokratas.

Laiškai iš Lietuvos.

Visuomenė ir diktatorių sauja.

(Šių dienų teisybė).

Nors jau gyvename XX amžių, tačiau gyvename vyksta daug pavyzdžių, kurie vykdavo XIV ir XV amžiuose. Itin charakteringu pavyzdžiu gali buti diktaturų įsigalejimas Europos valstybese.

Didysis karas nuslave nuo musų žemelės paviršio daug monarchu, carų ir karalių. Beveik visi kraštai pradėjo tvarkytis demokratiniais pagrindais. Bet ne ilgam.

Didysis karas iš vienos puses isgriovęs monarchijas ir sudaužęs carų sostus, pasove pamatus kapitalizmui ir biauriai eksploatacijai, sudare sąlygas demokratijai pasireiksti, is antros puses, per keturius su viršu metų žmonių žudynių atpratino daugelį nuo pozityvaus darbo, priveise armijas latrų — lumpen, proletarų, arba kaip žmones juos vadina — „saules brolių", kurie už teisę misti svetimu darbu, už teisę gauti duoną be darbo, ryžosi eiti pagalbon pasiljusiam kapitalizmui, padeti jam atsistoti į senasiąs pozicijas.

Ir stai po kiek laiko gimsta pirmoji diktatura Italijoj. Jos istorija trumpa, butent: vienas is tokių latrų — lumpen proletarų — Musolini, susitaręs su Italijos kapitalistais, sudare is visuomenes atmatų, tų karo pagamintų vadinamų „saules brolių" sąjungą (el facio). apginklavo juos ir įvede kreste nukopijuotą, XIV—XV amžiuose viešpatavusį režimą. Panaikino žodžio, spaudos, draugijų, susirinkimų ir t. t. laisves, ateme krasto gyventojams pilietines teises, darbininkus atidave pilnon kapitalistų nuosavyben. Truputi veliau Italiją paseke Ispanija, Portugalija, Rumunija (pastaroji nesenai diktaturą nusikrate ir įvede demokratinę santvarką), Pietų-Slavija, Albanija ir musu mažyte *Lietuva*.

Del sių apsireiškimų čia tenka pažymeti, kad tokios diktaturos, — is supelejusių, senų amžių istrauktos valstybių valdymo formos, galimos tik labai atsilikusiose kulturoje, klerikalizmo užguitose salyse.

Tose šalyse, kur piliečiai nevertina savo asmens laisvės, kur jie neturi pakankamai žmoniskų pajautimų, kur tebera sustingusiomis dogmomis sukaustyta žmonių mintis, kur piliečiai tiki, kad kiekviena valdžia su savo bizunais nuo Dievo paeina, ten labai palanki dirva visokiems avantiuristams jodineti žmonių sprandais, gražinti viduramžių vergovę.

Deja, su pasigailejimu turime konstatuoti, kad prie tokių atsilikusių klerikalizmo sukvailintų šalių tenka priskaityti ir musų vargše Lietuva.

Mums rodos, kad niekam nepaslaptis. jog p. *J. Staugaitis* (dabartinis Teišių vyskupas), budamas anais metais prezidento Stulginskio pavaduotoju, visą laiką savo parapijonis (A. Panemuneje) per pamokslus įtikinėjo, kad tuo laiku buvusi Lietuvoj *kademų valdžia esanti nuo Dievo!* Staugaičio pedomis seke ir visi kiti Lietuvos kunigai, kvailindami žmones savo pasakomis apie paejimą kademų valdžios nuo Dievo ir apie paklusnumą jai.

Tai jeigu tokias nesamones pliaukšdami kunigai, šiais XX amžiaus laikais, vis tik turi Lietuvoj pakankamai klausytojų, argi bus nuostabu, kad Lietuvos piliečiai jau treti metai velka kantriai fašistinį jungą? Juoba, kad ir po gruodžio perversmo visose Lietuvos bažnyčiose buvo iškilmingai atgiedota fašistų-perversmininkų garbei:

Te Deum laudamus!

Šiandien jau ir patys aršiausieji musų fašistų-perversmininkų garbintojai klerikalai, nagus nusvilę

---

stamos, rūpestingai nušvelstos, durys, eina į juodom, smaluotom lubom ir iki pusei tirstai aprukusiom sienom grįčią. Viduje, nuo prieždos iki galui grįčios ištiesta dvigale, margai paklota lova, su storu, apvalu zovoliu. Stalas atkeltas vidurin grįčios, o stalo vietoj užtvertas gardelis su lentų pertvara. Vienoj pusej pertvaros, prie galinio lango, avis su dviem jeriukais šieną kutena, kitoj pusej, arčiau durų, karvė su versiuku ant pakreiktų šiaudų susikuprinusi gromuluoja. Palovy parseliai—žiemkenčiai kriuksi. Iš papečio vištos kai siodamos galvas karkia. Atidarius šeimininkei grįčios duris, is priemenes kuliu suvirto per slenkstį pustuzinis ančių ir trys žąsys su žąsinu, atslimti joms prigulinčių pusryčių.

— Tai čia, motin, tur but visą savo gaspadorystę susikvietei?—paklause Jonas seimininkes.

— Dievui ant garbes, sunaiteli. Vyresnįjį Jokubeli isveže Liucipieriai dar pavasarį... nežinau, sako, Varniuose, tai ir dabar tebelaiko Liko du mano gaspadoriai, jaunučiai, silpni, apgriuvusios kutes nepajegia sutaisyti... vejas garočija, šalta... gaila gyvulelių saldyti... susivedžiau, sunaiteli, čia juos visus..

Ir senutei seimininkei, per skurdaus gyvenimo išvagotus skruostus nuriedejo blizgantį gailios rasos karoliai ir ištiško ant molinio, pajuodavusio laito.

Didis skausmas suspaude Jono krutinę ir iš sielos gelmių issiverže prakeikimo žodžiai tiems, kurie budami krasto valdovais skandina Lietuvos vargdienesnašles asarų klane.

— Tai, motin, už ką gi taip Jokubą išvežė? — kiek atsipeikejęs užklause Jonas.

— Dievai juos žino prakeiktuosius. Jau mano nebe pirmas, sunaiteli. Kiek jau išveže ir nė vienas nesugrįžo. Prie ruskio pragyvenau su savo vyru nabasninku penkiolika metų, mano namuose sotninkas, uredninkas nebuvo kojos įkelęs. O dabar nuo sito brudo, nuodvasų negali apsiginti: landžioja po trobas, gaspadorauja, kaip savo namie.

— Toks geras, paklusnus vaikas buvo. Dvejus metus čia jiems atslužijo maskoliuos. Išverkiau, išbuvau. Sugrįžo sveikas, Dievui deku. Apsidžiaugiau.. O dabar sia tau paguoda. — Ir vel sena seimininke suvargusį, asarotą veidą užsidenge prijuosčiu.

— Neverk, motin, — suramino Jonas seimininke ir pilna sirdžia pasiryžimo atkeršinti skriaudejams už senutes našles ašaras, už savo kudikystes draugą, apleido gimtąjį kaimą.

P. Algimantas.

atšoko nuo jų ir vienur, kitur kunigai megina įkalbeti žmonems kad si valdžia nesanti nuo Dievo, bet esanti vien tik *gauja šarlatanų*. Tačiau pavergtą, negalvojantį žmogų sunku įtikinti sunku jam įkalbeti: jis anuo laiku girdejęs bažnyčioj iskilmingas maldas už šią valdžią, kunigui netiki, sako, girdi, kunigai pradejo klysti, nes Dievas esąs likęs tas pats!

Sustingusią musų žmonių mintį, šimtmečiais slegtą juoda klerikalizmo letena labai sunku išjudinti. Ten, kur žmones kvaršina savo galvas apie užmokesnį po mirties, už vargus šioj ašarų pakalnej, ten kur juos džiugina ir vilioja klaiki kapų duobe, sunku ieskoti žmonių su žmoniškais pajautimais, sunku lauki, kad jie imtų patys tvarkyti savo žemiško gyvenimo reikalus.

Ir tik sitokių sąlygų deka atsilikusiuose krastuose įsigali visokie avantiuristai, paskelbia save „tautos vadais" ir net karaliais ir su pagalba ginkluotų parazitų — „saules brolių" gaujos, drąsiai sedi visuomenei ant sprando.

Motyvai, kokius turedami dabartiniai diktatoriai sedo Lietuvos visuomenei ant sprando, visiems jau aiškus, todel apie juos kalbeti daug šiuo kartu netenka. Bet jeigu mes šiandien nematom panašios slykščios diktatūros Vokietijoj, Prancuzijoj, Austrijoj, Anglijoj, jeigu pagaliau musų mažiukai kaimynai — Latvija, Estija, Suomija tvarkosi demokratiniais pagrindais, tai turime padaryti išvadą, kad musų krastui šiandien negardžiai atsirugsta vergijos ir paklusnumo vaisiai, kuriuos senais laikais pasejo ir per keletą amžių rupestingai augino juodoji nekviestų Romos pasiuntinių brolija.

Ir iki musų pilieciai nenustos tikeję, kad už kiekvieną kantriai iskentetą fašistinį bizuną jiems bus suteikta aname sviete po 300 dienų atlaidų, iki tuos bizunus jie su džiaugsmu aukos Dievo garbei, iki tol nelaukime, kad musų visuomene fašistinę vergovę nusikratytų, nes, anot Romos agentų, tas fasistinis jungas žmonems turįs buti „malonus ir nasta lengvi". O žmones tam tiki.

Paprastai, dabartine *priespauda ir vergove Lietuvoj yra sunki tik tiems, kurie ją supranta ir visa siela atjaučia*. Todel jie yra nelaimingi: Lietuvoj jiems reikejo gimti kokius 50—100 metų veliau. Ypač, kad matosi jog 2 milijonai piliečių ir toliau paklusniai vergaus diktatorių saujai.

J. Simenas.

1929—III—3 d. Prienai.

Falšyvos skaitlinės.

Kuomet musų fašistams pradeda ir kur nors pusti nemalonus vejas, tai jie tuojau mobilizuoją savo „labai mokytus" publicistus, o šie „mokslingomis" frazemis, „rimtais" argumentais ir net skaitlinemis muilina Lietuvos visuomenei akis ir stengiasi įrodyti, kad koks nors juodas daiktas, tai visai ne juodas, bet priesingai—baltutelis, kaip sniegas.

Kai del pernelyg blogo Lietuvos fasistų šeiminkavimo, krasto ekonomine bukle pašlijo, valstiečių gyvenime skurdas lizdą susisuke, „mokytieji" publicistai emėsi fašistinej spaudoj įrodineti skaitlinemis, kad, girdi, iždas pinigų pilnas, kad Lietuvos Banke indeliai padidejo, kad valstiečiai ant tiek „gerai" ir „turtingai, viso pertekę" gyvena, jog jau net jiems skirto misko nebeišperka. Vadinasi, tą „atliekamąjį" mišką galima drąsiai kirsti ir gabenti į vokietiją ir t. t. O apie tai, kad valstiečių ubagiskas turtas parduodamas iš varžytynių, del nesumokejimo mokesnių, kad indeliai Lietuvos Banke „dideli" tik del to, kad valstybiniam aparatui išlaikyti asignuojamos sumos pervedamos į Lietuvos Banką „indeliais" į atatinkamų įstaigų einamąsias sąskaitas, kaip lygiai ir valstybinių įstaigų visos pajamos paverčiamos "indeliais" Lietuvos Banke; kad valstiečių trobesiai apgriuvę, bet misko jie neperka, kadangi pinigų neturi, kad Lietuvos miškai jau 1934 metų kirtimo, šiandien be atodairos kertami ir grudami užsienin, nes truksta „tautos vadams" pinigų žvalgybai apmoketi ir t. t Tai del sios tikrosios Lietuvos gyvenimo puses, „mokytieji" publicistai, ne tik skaitlinemis ne operuoja, bet ir vieno žodžio neištaria, tarytum jie laikytų visą laiką vandenį burnoj.

Vienok kodel gi taip yra? Atsakymas trumpas: už garbinimą „tautos vadu", už pagyrimą pragaištingos Lietuvai jų ekonomines politikos, už padarymą iš juodo baltą, tikriau pasakius — už muilinimą Lietuvos visuomenei akių, „mokytieji" fasistines spaudos bendradarbiai *gauna po vieną litą nuo eilutes!*

Štai kame, fašistines spaudos garsinamos „tautinikiškosios geroves", šunelis pakastas!

Rysy su praeitų metų nederliumi, žymiai pakilo Lietuvoj duonos kaina. Biednuomene nerimauja. „Tautos vadams" užejo nemiego naktys. Bet ir čia „mokytieji" fašistiniai publicistai randa skaitlines ir pigiu budu is žmonių vargo uždirba sau gerus pinigus.

Pavyzdžiui „L. Aide" jau kuris laikas, kaip figuruoja skaitlines del duonos pabranglmo. Imu pasipainiojusį po ranka „L. Aido" 34 n-rį iš 9-II š. m. ir skaitau va kokius „labai gudrius" išvedžiojimus, butent:

„Kaune 100 kg. kviečių kainuoja 60 litų, o 100 kg. baltos duonos 120 litų". Tai skandalas! Ir „mokytasis" „L. Aido" publicistas pradeda skaičiuoti: „Iš 100 kg. kviečių gaunama 80 kg. kv. miltų + 60% (48 kg.) vandens. Na sakysime 20% (15,33 kg.) vandens kepant išgaruos, o duonoj liks 40% (32,67 kg.) prikepimo. Vadinasi iš 100 kg. kviečių gausime 112,67 kg baltos duonos ir 20 kg. selenių verties 8 litų. Vadinasi, maluninkas su duonkepiu užmokeję 60 litų už kviečius, gauna už baltą duoną 134 l. 40 c., o kartu su selenom 142 l. 40 c., arba 137% pelno. Atmetus gamybos išlaidas, kurios gali sudaryti daugiausia 40%, gryno pelno maluninkui ir duonkepiui lieka 97%!"

Su juoda duona ir gi tas pats kipšas. Pasak mokytojo" „L. Aido" publicisto:

„Kaune 100 kg rugių kaštuoja 50 litų. Iš jų padaroma 140 kg. juodos duonos po 70 centų. Taigi perdirbus 100 kg. rugių į duoną gaunama 98 litai. Gamybos išlaidos čia gali siekti daugiausia 30% ir jas atmetus lieka 70% gryno pelno.

Fasistinis publicistas sakosi, kad jam „nesvarbu kas čia daugiau pelno: maluninink as ar duonkepis. Sprendžiant is miltų kainų šito pelno liuto dalis tenka maluninkui".

O as pasakysiu, kad daugiausia pelno iš to biznio teko "mokytam" „L. Aido" publicistui, nes jis už tą vadamąjį straipsnį su falšyvomis skaitlinemis, už pastangas nuvesti pedas nuo kvailos „tautos vadų" ukio politikos į maluną ir kepyklą, vadinasi už negudriai falsifikuotas skaitlines, tas ponas gavo 150 litų!

Kitaip tas biznis nesuprantamas. Negalejo gi „mokytasis" „L. Aido" publicistas nežinoti tai, ką žino kiekviena Lietuvos kaimiete, butent: 1) Kaune 100 kg. kviečių daugiau kainuoja negu 60 litų, 2) is 100 kg. kviečių gaunama valcuotų miltų nuo 60 iki 75 kg. (žiurint kviečių kokybes ir miltų rušies), 3) baltos duonos antkepis gaunamas nuo 20 iki 26%, 4) is 100 kg. kviečių, pasverus sumaltus miltus su selenom gaunosi ne daugiau 94 kg. (6% nudulka), 5) Kaune 100 kg. rugių daugiau kainuoja negu 50 litų, 6) sumalus 100 kg. rugių gaunama 97 kg. miltų, 7) gerai iskepus juodą duoną, antkepis buna nuo 30 iki 35% (žiurint rugių kokybes).

Iš čia paduotų skaitlinių imkime 100 kg. kviečių už 65 litus, iš jų gausime vidutinių miltų 65 kg. ir 28 kg. selenų. Prie 65 kg. kv. miltų pridejus 22%

antkepio, gausime baltos duonos apie 79 kg. Dabar skaitom: už 100 kg. kviečių 65 litai, gamybos išlaidos (malimas ir kepimas) 40%, arba 26 litai; 65+26=91 litas. Atmetus 28 kg. sėlenų po 40 c. t. y. iš 91 lito minus 11 l 20 c. gausime 79 l. 80 c. Tuo budu 79 kg. baltos duonos turėtų kainuoti 79 l. 80 c., arba po 1 litą 0,1 c. kilogramas. Bet kadangi baltą duoną pardavinėja po 1 lit. 10 c. ir po 1 lit. 20 c., tai tarpininkai paima 10—20% virš normos. Bet ne 137% ir ne 97% „gryno pelno", kaip fasistinis „L. Aido" publicistas tvirtina.

Iš patiektų skaitliniu nesunku apskaiciuoti kiek spekuliantai paglemžia sau pelno ir iš juodos duonos.

Aš anaip toli nemanau ginti spekuliantus, nes tie patamsio gaivalai tik to ir laukia, kad iš žmonių nelaimes pasipelnyti. Bet kai fašistine Lietuvos valdžia, užuot kovojus su įsivyriavusiais Lietuvoj nenormalumais, užuot leidus visuomenei tuos nenormalumus, tas blogybes viešai ir laisvai aptarti, — žmonių pinigais samdo „mokytus" publicistus, kad jie falšyvomis skaitlinemis muilintų visuomenei akis, tai, kentęs, neiskentęs ir istari vieną, kitą žodį.

Ukininkas.

Diktatorių pastangos.

Visus tuos, kas siandien negiria šeiminkaujancių Lietuvoj smetoniniai—voldemarinių fašistų smurtininkų, tie ponai be jokių ceremonijų krikštija valstybes priešais ir jau žinoma, lenkų agentais. Tokią Lietuvos valstybes savoką, kuri identifikuojama su grupele niekadėjų pasivadinusių „tautos vadais", galėjo sugalvoti tik panasios rušies tipai pamišę didybes manijoj. Bet grįžkime prie temos.

Pirmučiausia tas fasistinis krikštas teko politiniams emigrantams. Veliau tas agentavimas lenkams, tapo fašistais primestas atskiriems visuomenes veikejams, gyvenantiems Latvijoj, Lenkijoj ir Vokietijoj, kurie tik išdrįso šiokioj ar tokioj formoj kritikuoti fašistus—perversmininkus. Pagaliau lenkų agentais yra jau apšauktos visos Lietuvoj esančios opozicines politines partijos. Reiškia, dabar visa Lietuvos visuomenė, apart saujalės fašistų, yra lenkų agentai!

Po šito viso mes buvom tos nuomones, kad fašistai pakrikstiję visą Lietuvos visuomenę lenkų agentais, eis ant laurų ilsėtis. Bet kas tau davė! Musų fašistai ne tik nemano apie poilsį, bet jie siekia net daug toliau jų siandien valdomos teritorijos rybų. Kur patys „tautos vadai" nepasiekia, ten kovai su kitokios nuomones piliečiais, liko sukurę lizdus savo agentupakalikų, o šie apsvaigę doleriniu patriotizmu lyg tie pasiutę buldogai spiaudosi apsiputoję į visas puses, atsidekuodami „tautos vadams" už „pyragą", juodindami visus tuos kas nesilenkia diktatoriams.

Tokios fasistines Kauno agenturos intensyviai veikia Vilniaus krašte, Latvijoj, Vokietijoj, Prancuzijoj ir k. Šiomis dienomis tokia agentura jau organizuojama Šveicarijoj. Mat šuniška fašistine uoslė suode, kad gyvenantis Šveicarijoj žinomas krikščionių demokratų vaikėjas p. *Gabrys* rengiasi išleisti laikrastį ir kad tas laikrastis busiąs fašistams nepalankus[1]). Smetona tur but gerai atsimena, kuomet anais metais Kaune, dail. Aleksandravičiaus parodoj, tas pats p. Gabrys. Smetonos biustui lazda sunkį sudaužė. Vadinasi, toks žmogus fasistu manymu, palankaus jiems laikraščio neišleis. O kadangi taip, tai reikia jį jau iš anksto apjuodinti. Todel, siomis dienomis p. Gabrį fašistai apšauke Lietuvos valstybes priešu, lenkų agentu!

Dabar Lietuvos fašistams sudare naujo rupesčio amerikiečiai.

Šių metų vasario m. 16 d didžiulė lietuvių kolonija Chicagoj minejo 11 metų Lietuvos nepriklausomybes sukaktuves. Chicagos „Naujienos" del tų sukaktuvių, apart kitako, štai ką raso:

„Kai kas pirmiau buvo manęs, kad musų žmones, po dvejų su viršu metų fašištikos diktaturos Lietuvoj, jau palinke į fašizmą, bet šeštadienio masinis mitingas parode visai ką kitą. Diktaturos šalininkų toje tukstantinėje minioje galejo buti koks pustuzinis...

„Susirinkimo priimta rezoliucija. Jos paskutinis paragrafas išreiškia Chicagos lietuvių *politinį* nusistatymą ir skamba taip:

„Mes matome pagaliau, kad dar nėra įvykintas tas Lietuvos Nepriklausomybes deklaracijoje išreikštasai žmonių troškimas kad Lietuvos Respublika tvarkytusi demokratiniais pamatais Nuo 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo Lietuvoje susidarė diktatura, kuri slegia visuomeninį gyvenimą, slopina apšvietą ir darbo žmonių kovą del geresnio buvio ir puldo Lietuvos vardą demokratinio pasaulio akyse. Todel šis susirinkimas reikalauja, kad be atidėliojimo butų sugrąžinta laisve Lietuvos žmonėms, sušauktas demokratiniu budu visų gyventojų išrinktas Seimas ir atsteigta teiseta konstitucine tvarka".

„Tikslu pabrežti čikagiečių nusistatymą, išreikštą siuose rezoliucijos žodžiuose, tapo pasiųsta sveikinimo telegrama Dr. K. Griniui, kurį gruodžio perversmininkai smurtu pašalino is Valstybes Prezidento vietos.

„Fašizmo remejams dabar pasilieka tiktai viena: skleisti tą mintį, kad musų rezoliucijos ir nutarimai „neturi reikšmes" Lietuvos valdžiai. Bet mes žinome gerai, kad jų reikšmė yra labai didelė. Jeigu čikagiečiai butų nutarę užgirti diktaturą ir pasveikinti „tautos vadą" Smetoną, tai Kauno diktatoriai butų taip apsidžiaugę, kaip jie dar niekuomet nesidžiauge nuo perversmo dienos". (Visur pabr. „Naujienų").

Po šitokio smuglo Lietuvos fašistiniai rabinai dabar galvoja, kad butų labai gerai ir amerikieciams lietuviams priklijavus „lenkų agentų" etiketą. Bet šis numeris tur but jau nepraeis, nes tą „lenkų agento" markę, Kauno fašistai ant tiek jau nuvalkiojo, kad jai niekas Lietuvoj nebetiki. Kiekvienas lietuvis šiandien aiskiai moka atskirti valdžia nuo valtybes. Ir jeigu jis kritikuoja ir smerkia žalingus valstybei valdžios darbus, jeigu jis stengiasi, kad toji valdžia butų pašalintą, tai jis yra tikras, savo tautą ir savo valstybę myljs, patriotas.

A. B

Fušistinis teismas.

Pasibaigus fasistinio „teismo" komedijai Kaune, kame buvo kaltinami 21 pilietis rengime sukilimo prieš smetoninę smurtininkų valdžią, paskelbtas nusprendimas. Tame „nusprendime", Alytaus apylinkes gyventojai — Pranas Bilinskas, Vladas Janulevicius, Juozas Kedys, nutarta padeti 7½ metų sunkių darbų kalėjiman; Andrius Berucka, Antanas Juskevicius, Petras Kvaraciejus, Antanas Navickas, Petras Stramauskas — 4 metams; Petras Kvaraciejus (sun. Andriaus) 2 m. 8 men.; Zigmas Juskevicius, Leonas Zaleckas, Aleksas Navickas — 2 metams ir Liudas Fedronas—1 metams Likusiejі išteisinti.

Neilgai trukus po šios „bylos", ten pat buvo sprendžiama kita byla, kurioj apkaltinti — Juozas Kedys ir Pranas Paulauskas, kaip fašistai sako, „veikime prieš Lietuvą".

Visas jų nusikaltimas yra tame, kad jie vengdami fašistinių kalejimų, išbegę iš Lietuvos, gyveno Lenkijoj. Tas „veikimas prieš Lietuvą" pasireiške tame, kad J. Kedys priklause politinių emigrantų organizacijai, o P. Paulauskas taisė korekturą tos organizacijos

---

[1]) P. Gabrio laikraštys jau gautas. Plačiau sek. Nr. Red.

laikraščio „Pirmyn". Šičia, fašistiniai Lietuvos diktatoriai įžiurėjo „didį nusikaltimą pries Lietuvą" ir nutarė kaltinamuosius padeti į sunkių darbų tevynes kalejimą: J. Kedį — iki gyvos galvos, P. Paulauską 15 metų!

Iš šios „bylos" mes matom, kad Lietuvos fašistams yra d deliai baisus laikrastys „Pirmyn", kad net jo korektorius baudžia 15 metų s. d. kalejimu!

Nuteistiesiems draugams mes pareiškiame savo užuojautą ir pakartotinai tvirtinam, kad Lietuvos fašistiniai teisejai, rašydami nieku nenusikaltusiems piliečiams daugelio metų s. d. kalejimo sprendimus, patys galvoja: „gerai butų, kad nors iki pavasariui išvilkus sveiką savo kailį o ten kaip nors jau"... Bet kuomet tik daeis iki to „kaip nors jau" tai tiems ponams *bus grąžinta skola su nuošimčiais.*

Taip ir žinokite, ponai fašistai.

Perkūnas.

IŠ VILNIAUS PADANGĖS.

Apie skautų lagerį.

Jei noretume suskaičiuoti visas Vilniaus lietuvių organizacijas, tai kažin, ar užtektų poros žmonių rankų ir kojų pirštų. Pasiteiriavus, nerasi ne vieno laisvo taip vadinamojo „inteligento", o jau apie dvasiškius ganytojus ner ko ir kalbet: kiekvienam jų tenka po kelias organizacijas. Na, ir visos jos, žinoma, ką nors „dirba". Vienos, iš Vilniaus neisvažiuodamos, „sviečia" sodžiaus žmonelius. steigdamos popiery šimtus lietuviškų mokyklų ir duodamos „knygynelius" su „Žyvatais šventųjų" ir jiems panašiu šlamštu; kitos vel „platina" ir palaiko tikejimą, besimelsdamos prie Dievo apveizdos gyvais ražančiais ir kitais galais — už ką patles Dievo švelcorius — popiežius įteike tos draugijos pirmininkui už labai pigią kainą (45 — 50 dol. regis) be galo šventus ir didelius atlaidus. Mat, tas pirmininkas yra irgi „žymus" asumo. Nors pažiurejus ir marnai atrodo, (jei ne ta plati raudona juosta, tai butų visai „paprastas" kunigelis), bet savo draugijos vardą „aukštai" laiko. Antai, net popiežiui padovanojo „su nusižeminimu ir paklusnybe" savo parašytą veikalą apie „moterystes persiskyrimus" už ką gavo jo tevišką palaiminimą. Tie atlaidai ir pirmininko palaiminimas bene nebus tik didžiausias draugijos nuveiktas darbas.. Bet tiek to. Kievlena vilniškių draugija ir visi juodskverniai bei jų sebrai „žino, ką daro". Visi jie kaž kodel ypatingai rupinasi jaunimu. Kai tik pajuto, kad jaunimas mano steigti kokią kuopelę, ar draugijelę, — tuoj globejas ir atsiranda. Mat, jų nuomone, be „kapeliono" negali buti jaunimo organizacijos. Jaunimas yra toks padaras, kurs neturi teises savystoviai galvoti ir garsiai savo mintis reikšti. Del to tai musų jaunimas ir yra toks nesavarankus, be savo nuomonės ir nusistatymo. Kam jam tas viskas reikalinga? Be to dar greičiau gausi „pašalpą" ir „gerą vardą"!.. Ot, pavyždžiui, vienas tokių jaunuolių — Žižmaras. Ne taip senai, pries Mokytojų Seminarijos uždarymą, buvo jis paprastas 3 kurso seminaristas; negabus, dvejukes lupąs, neperdaug protingas, na, gal nevisai ir kvailas (kaip toliau pasirode). O šiandien jis yra „didelis" žmogus. Taip. Jis yra Vilniaus skautų Gedimino draugoves draugininkas ir.. Kauno universiteto studentas! (nors jo daug gabesnieji ir protingesni draugai vis dar nera išlaikę brandos egzaminų). Pasirodo tapti „dideliu" ir „mokytu" žmogumi musų laikais yra labai lengva. Organizuok skautų draugovę, šukauk visur ir visame: „Dievui ir tevynei"; gauk iš Laikinojo K-to kelis šimtus, pagyvenk vasarą palapinėse, pasilinksmink, padainuok vakare prie laužo — ir busi netik čia, Vilniuje, bet visoj Lietuvoj garbinamas. O jei dar nuvažiuosi į Kauną — tai po trijų menesių grįši su Neo-Lithuanijos korporacijos kepuraite ir įgysi teisę „visos Lietuvos" vardu sveikinti vilniškius lietuvius iškilmese. Štai kaip! O ačiū tavo „apsukrumui", „nachališkumui" ir ilgam liežuviui, mus vilniškiai „veikejai", noredami pasigerinti Voldemarui, garbins visus Vilniaus skautus. Ir tikrai, savo draugininko „proto" deka, musų skautai, kuriems tiktų vien išnaudotojų, parazitų ir dykaduonių vardas, yra be galo garbinami. Už ką — Už tai kad neturi ir del skautizmo sutvarkymo, negali turet savo iniciatyvos, bet įpranta eiti senu atgyvenusiųjų tuščių idejų keliu; už tai, kad laikydamiesi kareiviškos drausmes bei aklai klausydami savo „vadų", atpranta savo protu galvoti; už tai, kad obalsis: „Dievui ir tevynei" yra labai siauras ir neaiškus, bet gudriai įkalbetu „kilnumu" paprastai sukelia jaunimo jausmus ir kaikam yra labai naudingas. Bendrai, norint pažinti skautizmą, užtenka tik paskaityti jo visus statutus bei įstatymus ir įsigilinti į visokias apeigas. Mat, vaikams labai patinka įvairios iškilmes ir ceremonijos, o jaunimui atsižymejimai — laipsniai, taigi skautizmas to turi užtektinai. Visi jo idealai remiasi: kareivių drausme, atsižymejimais (blekiniais medaliais) ir laipsniais. Iš mažens, taip vadinamus „vilkiukus" jau pratinama prie visokių „vadų" (nors jie butų didžiausieji niekšai) garbinimo, prie paklusnumo, veidmainiavimo snipavimo, prie karo obalsių ir kitų, gyvenime žalingų gudrybių, kad veliau, ateity, tureti gerą įrankį visokio plauko politiniams spekuliantams bei diktatoriams stiprinti. Taigi, stai delko ir Vilniaus „visuomenes" tariamieji „vadai" garbina musų skautus, su žinomu visiems paliegeliu — draugininku pryšaky. Ne del ko kito, tik delto, Laik. K-to pirmininkas Stašys „Vilniaus, Gardino ir Suvalkų kraštų" vardu sveikino skautus jų 3 metų organizuotojo „darbo" sukaktuvese. Taip pat, o ne kitaip galvodamas ir „Vilniaus Rytojus" „džiaugiasi", kad skautai Vilnijoj plinta. Matyt, visiems tiems ponams — sveikintojams labai patiko visos tos komedijos, kurias musų, pasigailejimo vertes, jaunimas „straino" scenoje bei dainuškos su švilpavimu ir biauriu riksmu laike pertraukos. Ir kaip nepatiks? Viskas svetima, nieko savo, vien senas kareiviškas šablonas, nieko gilesnio! Beprasmiai kalbų bei dainuškų žodžiai, kvaila mimika, draugininko gestai su blizgančiu kardu ir garbinimai, garbinimai be galo: paskiltininkas lenkiasi skiltininkui, skiltininkas — adjutantui, tas vel draugininkui, o paprastas skautas visiems! Ir tas viskas darosi scenoje, publikos akyvaizdoje! O darbas? Ką musų skautai yra padarę tų 3 metų laikotarpy? — Pranesimuose girdisi tik apie iškylas, svečius, laužus, begimus ir kas svarbiausiai... apie ekskursiją Lietuvon!

O ten, Lietuvoj, ką mate, ką girdejo?—Ten tas pats: laužas, sveciai, geles, prakalbos, muzika, vaišes, automobiliai, garlaiviai, generolai, prezidentai ir t. t. Su kuo jie grįžo? Ką atveže tas musų „kilnus" jaunimas savo galvose ir sirdyse iš Lietuvos?

— Nu gi.. muziką geles, orlaivius, garlaivius ir t.t. Daugiau jie nieko nemate ir negirdejo.

Ne, ponai skautai! Ne tuo keliu einate: Dievui gal ir užtenka jusų „budejimo" bei laužo kurenimo, bet tevynei tai to permažai! Jai reikia šviesių, aiškių protų, išsilavinusių, savystoviai ir sveikai galvojančių žmonių, bet ne „ponų", ir ne medinių stabų.

Laikas jau butų musų skautams, o ypač vyresniems, tarp kurių yra ir studentų, suprasti, kur veda juos jų „vadai", kokias komedijas liepia vaidinti! Jie už tai gauna pinigų ir studentų kepuraites, o jus ką? Stašio ir Bieliausko pagyrimą?...

Gerlau butų, jei tu, jaunime, vietoj atgyvenusių

ir supuvusių skautizmo komedijų, imtumeis skleisti žmoniškumo ir laisves idealus!

Nors vietoj „garbinimų" kokius tau čia reiškia siandien, sutiktumei vien koliojimus, o nuvažiavęs Lietuvon — vietoj gelių bei muzikos gautumei pasėdet kalėjime, bet už tai žinotumei, kad esi žmogus, o ne komedijantas.

Pažiurek į savo drauginінko „seno skauto" darbus ir su manim sutiksi. *X.*

„V. Rytojus" ir jojo „grynas plaukas".

N. Lietuvos fašistai ir jų samdyti bernai iš „Vilniaus Rytojaus" su žodžiais nera įpratę skaitytis. Savo priešininkus šmeižti, juodinti, įtarineti jiems yra įprastas dalykas. Dabar pas fašistus madoje yra „lenkų agentai". Visi kas ne fašistai, jau tuo pačiu smetoninių ir voldemarinių diktatorių gaujai yra „lenkų agentai". Prasidejo nuo politinių emigrantų. Emigrantai su lenkais rengesi pulti Lietuvą; emigrantai Lietuvą isdave ir bene tris sykius ją pardave; emigrantai — tautos išsigimėliai, judošiai, dirba už lenkų pinigus. Taip lojo ir loja fašistine spauda. Šiandien Lietuvoje neberasi žmogaus, kurs tiems melams tiketų. Emigrantų spauda ir slaptas jų veikimas parode kiekvienam galvojančiam žmogui ko jie siekia ir del ko kovoja. Veliau pasirode, kad ne tik politiniai emigrantai, bet ir visa opozicija — socialdemokratai, liaudininkai ir net krikščionys demokratai — fašistams pasidare „lenkų agentais". Jei tiketi fašistams tai visi Lietuvos gyventojai yra lenkų papirkti ir tik saujele vagių ir niekšų diktatorių yra švarus ir nekalti avineliai. Kas kad Daukantas ir Plechavičius yra lenkų šnipai, jie juk fašistai, o fašistai ir lenkams tarnaudami nera „lenkų agentai". N. Lietuvos fašistus visiškai paseke ir „Viln. Rytojaus" redaktoriai. 9 (16) „V. Rytojaus" nr. reso apie „Taurages smurtą", apie „visokio plauko negrynus žmones" emigrantus, apie „banko apiplešimą" ir t. t. Tauragiečių didvyriškas pastangas, ginklu numesti fašistų jungą, „V.R." melagiai pravardžiuoja „smurtu", o fašistų kruvinas šeiminінkavimas „tautininkiškiems" peniukšliams yra „teisetas" dalykas. Emigrantų įtarinejimas Vilniaus „patriotų" tarpe yra savo rusies ištikimybes pareiškimas fašistams — kas nori įsitarnauti Voldemarui, kam gardus fašistų pyragas, trupinių rankiotojai ir apmokamos tautiškos ambicijos didvyriai visi skaito savo „patriotiška" prievole mesti purvų saują į Lietuvos demokratiškąjį sąjudį ir ypač politinius emigrantus. Bet purvai metomi į emigrantus dažnai ištepa pačius metytojus. Šiandien ir Vilniaus krašte retas galvojąs lietuvis nežino, kad emigraciją pagimde Smetonos, Voldemaro žiauri beteisė diktatura. Emigracijos užsipuldinejimas tik parodo tuos permatomus vergų ryšius, kuriais čionykščiai „patriotai" yra pririšti prie Kauno diktatorių. Ir juo labiau „V. R." rašytojai skeričiuosis ir įtarines, juo aiškesne darysis toji jų priklausomybe. Priesfašistiniam judejimui fašistinių Vilniaus klapčiukų žaunijimas nera pavojingas. Šiandien ir palšlausieji demokratai tik pasidžiaugtų, jei Lietuvoj butų įgyvendinta demokrstiška santvarka. Reiškia, emigrantai, bendrai su organizuota į slaptas organizacijas Lietuvos liaudimi, dirba tą, ko milžiniška visuomenes dauguma, neišskirlant nė Vilniaus krašto lietuvių, nori. Lietuvos liaudies norai ir siekimai visai atatinka slaptųjų demokratiškųjų kovos organizacijų siekimus ir jokis fašistų spaudos melas apie „lenkų agentus" negali liaudies atbaidyti nuo priesfašistisko judejimo.

„V. R." pišoriai nebutų kauniškių fašistų samdyniai, jei jie pasitenkintų vien tik emigrantų įtarinejimų. Kauno įsakymu jie puola ir ant „V. Šviesos" už tai, kam ji išdrįso kritikuoti diktaturą. Nesilenki prieš diktatorius, reiškia tu lenkų agentas, taip galvoja „V. Rytojus". Šitas naujas, nešvarus „V. R." melas turetų visiems atidarati akis ir parodyti, kokią korupciją ir šlykščią prostituciją spaudoje įveise fašistai ir tai ne tik N. Lietuvoje, bet ir Rytų Lietuvoj. Vieniems užčiaupe burnas cenzura ir kalejimais, o kitus buterbrodais nupirko. Laisvos spaudos nebera. Šlykščias reptilijas kaip „L. Aidas", „Musu Rytojus" ir p. šiandien vadinama spauda, bet tai yra nesveikų diktaturos sąlygų padarai, kurie išnyks kartu su diktatura. Ir vilniškes rašalines žiurkės, kurios „V. Rytojuje" fašistiškame purve maudosi, išnykus diktaturai, tures prikąsti savo per ilgą liežuvį.

Emigrantas

1 prieš 199.

Apie 200 politinių straipsnių parasė G. Ainis į a. a. „Vilniaus Aidą" ir viename tų straipsnių pasisake už demokratiją. Kas po tokio „didvyriško" G. Ainio žygio drįstų tvirtinti, kad jis nera „demokratas"? Aišku „demokratas" ir tai ne by koks bet „ne menkesnis" už Dr. Alseiką. Tiktai „Pirmyn" nepatikėjo Ainio demokratiškumui, net ir iš Thugutt'o „skolintomis" mintimis pridengto. Bet viliamies G Ainis „Pirmyn" dovanos sitą didelį prasižengimą, nes kas gi galejo žinoti, kad G. Ainis remdamas N. Lietuvos fašistinę vyriausybę vis tik užlaike savy tokią didelę dozą „demokratiskumo". Iš 200 straipsnių 1 demokratiškumui ir 199 šunuodegavimui, štai tikra fašižmo ir demokratizmo proporcija Vilniaus lietuviškuose „demokratuose". Kas is tos proporcijos ribų neišeina, tas „demokratas". Taip ir žinosime.

J. D.

Redakcijos atsakymai.

J. Pleckaičiui. Laiško nedesime: mums ne visai aišku kokiu tikslu ir kieno naudai Tamsta siulai skelbti, pusiau konspiratyvaus laikraščio „Pirmyn", bendradarbius ir kam tuo nori pasitarnauti?

Žerdeckui. Drauge su laisku reikejo prisiųsti Redakcijos žiniai vardas ir pavarde to laisko autoriaus. Nedesime.

J. M. Už rastus ačiu, įdesime. Žvalgyba dabar visiskai be upo. Mat, netekusi mylimojo arkliuko, neturi ant ko joti.

Perskaitęs „Pirmyn" duok kitam.

Darbininkai tik savo jėgomis pasitikėdami gali pasiliuosuoti iš fašistines vergijos!

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas.

Spaustuvė „ZORZA", Vilniuje.